

Motion till riksdagen 2005/06:Ub211

av **Tobias Krantz (fp)**

Europeiska unionens forskningspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om principer för EU:s forskningspolitik och unionens förhållande till medlemsstaterna på forskningsområdet.

Motivering

Under senare år har en tendens att Europeiska unionen har skaffat sig en alltmer omfattande och långtgående forskningspolitik kunnat urskiljas. Det finns, enligt min mening, skäl att se på den utvecklingen med stor skepsis. Att EU:s medlemsstater ökar sina forskningsanslag är naturligtvis väsentligt bland annat för att långsiktigt trygga Europas konkurrenskraft. Inte minst Sverige har kvar att göra sin hemläxa; särskilt grundforskningen är eftersatt och måste förstärkas.

Men att de europeiska forskningsansträngningarna bör intensifieras är inte liktydigt med att makt över och finansiering av forskning måste skötas på central europeisk nivå. Risken med den förhärskande politiken är att den EU-finansierade forskningen kan tränga undan och/eller ha en kraftigt styrande inverkan också på ländernas egen forskningspolitik. När EU prioriterar att finansiera en viss typ av forskningsprogram skapar det starka ekonomiska incitament också för exempelvis svenska forskningsfinansiärer att göra precis samma prioritering. Det kan synas effektivt och rationellt i det enskilda fallet. Problemet är emellertid, i ett vidare perspektiv, att det leder till ökad likriktning och ökad centralstyrning av europeisk forskning. Det är i längden inte bra för forskningens kvalitet och utvecklingskraft.

Det ligger i forskningens natur att det är mycket svårt att på förhand avgöra vilken forskning som kan leda till framgångar. Därför är det viktigt med en decentraliserad struktur för beslutsfattande och finansiering av forskning. Det är inte särskilt klokt att på politisk väg koncentrera resurserna till ett fåtal

Fel! Okänt namn på

forskningsprogram. Det är mycket bättre att låta EU:s medlemsstater, under så stort forskarinflytande som möjligt, göra sina egna prioriteringar. Det ger en ökad mångfald bland forskningsprogrammen och större chanser, enligt mitt förmenande, till vetenskapliga framsteg. Fler forskningsprogram får prövas och mötas i konkurrensen med andra forskningsprogram.

Samverkan och nätverksbyggande över nationsgränserna är naturligtvis betydelsefullt när det gäller att skapa slagkraft åt europeisk forskning. Men det är samverkan och nätverksbyggande som Europas forskare klarar av utan pekpinnar från klåfingriga politiker och byråkrater. Genom att forskarna själva tilltros förmåga att identifiera de projekt där samarbete kan ge goda resultat minskar risken för felprioriteringar. Den historiska erfarenheten är att politiskt styrd forskning genererar sämre resultat än forskning där forskarsamhället självt har ett avgörande inflytande.

Den finansiella expansionen av EU:s forskningspolitik i sig är ett problem, det sätt på vilket unionens forskningspengar fördelas är ett annat. För det första har utrymmet för grundforskning, åtminstone hittills, varit begränsat. Istället har tillämpad forskning stått i fokus. Men om Europas konkurrensförmåga på sikt ska kunna säkras är det av central betydelse att grundforskningen ges större möjligheter. Om det europeiska bildningsarvet ska försvaras är det också viktigt att stå upp för principen att kunskap har ett egenvärde; fritt kunskapssökande har ett större värde än vad som kan mätas i kortsiktig nytta. För det andra har forskarnas eget inflytande över prioriteringarna varit tämligen litet.

Det finns all anledning att lägga om kursen för EU:s forskningspolitik och unionens förhållande till medlemsstaterna på forskningsområdet. Två principer bör, enligt mitt synsätt, vara vägledande. För det första: Den finansiella expansionen av EU:s forskningspolitik bör hållas tillbaka. Istället bör medlemsstaterna själva ges större utrymme att göra forskningssatsningar. Unionens insatser inom forskningspolitiken bör huvudsakligen inriktas på att stödja och underlätta, men inte styra, utbyte och samverkan mellan europeiska forskare och europeiska forskningsprojekt. För det andra: De beslut om finansiering och forskningsprioriteringar som också efter en begränsning av den finansiella expansionen av EU:s forskningsbudget behöver fattas på europeisk nivå ska i så hög grad som möjligt fattas av forskarsamhället självt. En modell vore att inrätta europeiska forskarråd med stort forskarinflytande. Att den tanken har fått fäste inom Europeiska unionen är en stor liberal framgång.

Stockholm den 20 september 2005

Tobias Krantz (fp)